

Conférence des Cours constitutionnelles européennes
Conference of European Constitutional Courts
Konferenz der europäischen Verfassungsgerichte
Конференция Европейских Конституционных Судов

**JUSTIȚIA CONSTITUȚIONALĂ:
FUNȚII ȘI RAPORTURILE CU CELELALTE
AUTORITĂȚI PUBLICE**

*Raport național pentru cel de-al XV^{lea} Congres al Conferinței
Curților Constituționale Europene, prezentat de
Curtea Constituțională a Republicii Croația*

BAZA LEGALĂ:

- Constituția Republicii Croația – versiunea consolidată, Monitorul Oficial (*Narodne novine*), Nr. 85/10 din 9 iulie 2010 (denumită în continuare "CRC")
- Legea constituțională privind Curtea Constituțională a Republicii Croația – versiunea consolidată, Monitorul Oficial (*Narodne novine*), Nr. 49/02 din 3 mai 2002 (denumită în continuare "CACCRC")
- Regulamentul de procedură al Curții Constituționale a Republicii Croația, Monitorul Oficial (*Narodne novine*), Nr. 181/03, 16/06, 30/08, 123/09, 63/10, 121/10 (denumit în continuare "RP")

I. RAPORTURILE CURȚII CONSTITUȚIONALE CU PARLAMENTUL ȘI GUVERNUL

- 1. Rolul Parlamentului (eventual al Guvernului) în procedura de numire a judecătorilor la instanța de contencios constituțional. După numire, aceeași autoritate îi poate revoca pe judecătorii instanței constituționale? Care sunt motivele / temeiurile unei asemenea revocări?**

a) Rolul Parlamentului în procedura de numire a judecătorilor la instanța de contencios constituțional

- Articolele 126, 128 și 132 din CRC
- Articolele 6, 11, 12 și 13 din CACCRC

Curtea Constituțională a Republicii Croația (denumită în continuare "CCRC") este compusă din treisprezece (13) judecători. Toți sunt aleși de Parlamentul croat (*Hrvatski Sabor*) pentru un mandat de opt ani și pot fi realeși. Judecătorii sunt desemnați dintre juriștii de marcă, în special judecători, procurori, avocați și profesori de drept. Președintele este ales de către judecătorii CCRC din rândul acestora, pentru un mandat de patru ani.

Procedura de selecție a candidaturilor și înaintarea către Parlamentul croat a propunerii de desemnare în postul de judecător al CCRC se efectuează de către Comisia parlamentară pentru probleme constituționale (denumită în continuare "Comisia"), după cum urmează:

Comisia publică un anunț în Monitorul Oficial, adresat instituțiilor judiciare, facultăților de drept, barourilor, asociațiilor juridice, partidelor politice, altor persoane juridice și fizice, cu invitația de a propune candidați pentru alegerea unuia sau a mai multor judecători ai CCRC (denumită în continuare „invitație”). De asemenea, o persoană fizică se poate autopropune drept candidat.

Invitația cuprinde condițiile stabilite de CRC și CACCRC pentru alegerea judecătorului CCRC, termenul limită pentru înaintarea propunerii către comisia competentă, precum și documentele care trebuie să însoțească respectiva propunere.

După expirarea termenului, Comisia verifică îndeplinirea condițiilor de eligibilitate de către candidații la funcția de judecător al CCRC, potrivit CRC și CACCRC, respingând candidaturile care nu îndeplinesc aceste condiții.

Ulterior, comisia organizează un interviu public cu fiecare dintre candidații care îndeplinesc condițiile pentru a fi aleși judecători ai CCRC și întocmește, pe baza datelor prezentate și în urma rezultatelor interviului, o listă scurtă de candidați pentru funcția de judecător la CCRC. De regulă, această listă cuprinde un număr mai mare de candidați decât posturile vacante.

Comisia prezintă Parlamentului croat, împreună cu propunerea sa, lista tuturor candidaților care îndeplinesc condițiile pentru a fi aleși judecători ai CCRC. Propunerea include și motivele pentru care Comisia a acordat prioritate unui anumit candidat în defavoarea altora.

Membrii Parlamentului croat votează individual, pentru fiecare candidat. Un candidat propus pentru funcția de judecător al CCRC se consideră a fi ales în funcție dacă a primit votul a două treimi din numărul total al membrilor Parlamentului croat.

b) După numire, aceeași autoritate îi poate revoca pe judecătorii instanței constituționale?

Da.

c) Care sunt motivele / temeiurile unei asemenea revocări?

Judecătorul CCRC poate fi revocat din funcție înainte de expirarea mandatului pentru care a fost ales:

- la cerere,
- dacă a fost condamnat/ă la închisoare pentru o faptă penală,
- dacă se află în incapacitate permanentă de a-și îndeplini atribuțiile.

Motivele pentru revocarea din funcție a unui judecător al CCRC înainte de expirarea mandatului sunt stabilite de către CCRC, care îi va aduce la cunoștință situația creată, președintelui Parlamentului croat.

În cazul în care un judecător al CCRC solicită eliberarea din funcție, iar Parlamentul croat nu decide asupra cererii sale în decurs de trei luni, funcția de judecător încetează la expirarea perioadei de trei luni de la data cererii, în baza CACCRC.

În cazul în care un judecător al CCRC este condamnat la închisoare pentru o faptă penală, instanța de judecată care a pronunțat sentința de condamnare înaintează de îndată sentința rămasă definitivă, pe care CCRC o aduce imediat la cunoștința președintelui Parlamentului croat.

Președintele CCRC poate iniția procedura de constatare a incapacității permanente a unui judecător al CCRC de a-și îndeplini atribuțiile de serviciu. Procedura de constatare a incapacității permanente a președintelui CCRC poate fi declanșată la propunerea a trei judecători ai CCRC, decizia fiind adoptată de către plen, cu majoritate de voturi.

2. În ce măsură instanța de control constituțional are autonomie financiară – în stabilirea și administrarea bugetului de cheltuieli?

- Articolul 2 alin. 2 din CACCRC
- Articolul 11 pct. 6 din RP

Bugetul CCRC face parte din bugetul de stat al Republicii Croația, care se adoptă anual de Parlamentul croat, la propunerea Guvernului Republicii Croația.

Guvernul Republicii Croația elaborează proiectul de buget anual al CCRC, în baza propunerii făcute de CCRC însăși. Propunerea este aprobată în ședința plenului CCRC.

Din punct de vedere formal, articolul 2 alineatul 2 din CACCRC a prevăzut o garanție cu statut constituțional, în sensul că „CCRC poate aloca, în mod independent, fondurile aprobate în bugetul de stat în vederea asigurării desfășurării activităților CCRC, în conformitate cu prevederile legii și cu bugetul său anual”.

Această garanție formală nu a fost însă pusă în practică. În mod curent, CCRC este considerată un „simplu” ordonator de credite bugetare căruia i se aplică nu numai toate reglementările relevante în chestiunile bugetare, ci și normele secundare adoptate de Guvernul Republicii Croația și de Ministerul Finanțelor, inclusiv instrucțiunile interne ale Ministerului Finanțelor, în special ale Departamentului de Trezorerie a Statului.

În concluzie, din punct de vedere practic, CCRC nu se bucură de autonomie în ceea ce privește alocarea fondurilor din bugetul său anual, deși această autonomie este în mod expres garantată de CACCRC.

Mai mult decât atât, deși aprobate și stabilite în bugetul de stat, sumele alocate bugetului anual al CCRC nu sunt la adăpost de intervențiile puterii executive în decursul exercițiului bugetar.

3. Poate fi modificată legea de organizare și funcționare a instanței constituționale de către Parlament, însă fără consultarea acesteia?

- Articolul 132 din CRC

Nici CRC și nici CACCRC nu conțin o garanție formală care să împiedice Parlamentul croat să modifice CACCRC fără consultarea CCRC. Este, prin urmare, posibil ca Parlamentul croat să modifice CACCRC fără consultarea CCRC. Cu toate acestea, în practică, un asemenea lucru nu s-a petrecut niciodată.

Este important de reținut că: procedura și condițiile pentru alegerea judecătorilor CCRC, ca și pentru încetarea mandatului lor, condițiile și termenele de introducere a acțiunii de control al constituționalității și legalității, procedura de adoptare a deciziilor și efectele lor juridice, protecția drepturilor omului și a libertăților fundamentale garantată de CRC, precum și alte aspecte importante pentru îndeplinirea atribuțiilor și desfășurarea activității CCRC au fost reglementate printr-o lege de rang constituțional (și anume CACCRC). Prin urmare, CACCRC a fost adoptată cu procedura prevăzută pentru revizuirea Legii fundamentale (CRC).

Reglementarea justiției constituționale printr-o lege cu caracter constituțional este o caracteristică specifică sistemului juridic din Republica Croația. Ea este una din cele mai puternice garanții pentru prezervarea poziției independente a CCRC în sistemul puterii politice, deoarece împiedică legiuitorul să-i influențeze statutul prin dese modificări ale legii.

4. Instanța constituțională are competența verificării constituționalității regulamentelor de organizare și funcționare a Parlamentului, respectiv Guvernului?

- Articolul 129 din CRC

- Articolele 35-61 din CACCRC

Pe lângă competența în materia controlului de constituționalitate asupra legilor, CCRC a fost împuternicită să decidă și cu privire la conformitatea altor reglementări în raport cu CRC și legislația în vigoare. În consecință, CCRC este competentă să se pronunțe asupra constituționalității regulamentelor Parlamentului croat, respectiv asupra constituționalității și legalității regulamentului Guvernului Republicii Croația.

CCRC a adoptat, prin decizia nr. U-II-1744/2001 din 11 februarie 2004 (Monitorul Oficial nr. 31/04), principiul juridic cu privire la natura regulamentelor Parlamentului croat, stabilind că regulamentele Parlamentului croat au putere de lege.

În jurisprudența sa, CCRC a verificat constituționalitatea regulamentelor Parlamentului croat în câteva rânduri. În decizia nr. UI-4480/2004 din 5 iunie 2007 (Monitorul Oficial nr. 69/07), a abrogat acele prevederi regulamentare care priveau

majoritatea necesară pentru adoptarea legilor și a altor acte ale Parlamentului. Curtea Constituțională a constatat că respectivele prevederi erau în contradicție cu Articolul 81 alineatul 1 din Constituție, potrivit căruia: „În cazul în care Constituția nu dispune altfel, Parlamentul croat adoptă hotărâri cu majoritate de voturi, în prezența majorității membrilor săi la ședință.”

5. Controlul de constituționalitate: specificați tipul / categoriile de acte asupra cărora se exercită controlul.

- Articolul 129 din CRC

Controlul de constituționalitate vizează următoarele acte juridice:

- *Legile*, în ceea ce privește conformitatea acestora cu CRC;
- *Alte reglementări* (așa-numita "legislație secundară" adoptată de Președintele Republicii, Guvernul Republicii Croația, ministere și organe ale statului/ guvernamentale, precum și entitățile juridice de autoritate publică, inclusiv organele autonome locale și regionale), în ceea ce privește conformitatea cu legile și cu CRC
- *Deciziile cu caracter individual* ale tuturor organelor statului/ organismelor guvernamentale (inclusiv sentințele și hotărârile definitive ale Curții Supreme a Republicii Croația, precum și ale celorlalte instanțe de judecată), ale organelor autonome locale și regionale și ale entităților juridice de autoritate publică, în ceea ce privește încălcarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, precum și a dreptului la auto-guvernare locală și regională, drepturi garantate de CRC;
- *Programele* partidelor politice, în ceea ce privește constituționalitatea acestora.

6. a) Parlamentul și Guvernul, după caz, procedează de îndată la modificarea legii (respectiv a actului declarat neconstituțional) în sensul punerii de acord cu legea fundamentală, potrivit deciziei instanței de contencios constituțional. Care este termenul stabilit în acest sens? Există și o procedură specială? În caz contrar, specificați alternativele. Exemplificați.

- Articolul 31 din CACCRC

Nu există un termen stabilit în acest sens.

Nu există o procedură specială.

Nu există alternative. Cu titlu de exemplu, a se vedea răspunsul de la punctul III.5.

6. b) **Parlamentul poate invalida decizia curții constituționale: precizați în ce condiții.**

Parlamentul croat nu poate invalida decizia CCRC.

7. **Există mecanisme de cooperare instituționalizată între Curtea Constituțională și alte organe? Dacă da, care este natura acestor contacte / ce funcții și prerogative se exercită de ambele părți?**

Nu există mecanisme de cooperare instituționalizată între Curtea Constituțională și alte organe.

II. SOLUȚIONAREA CONFLICTELOR JURIDICE DE NATURĂ ORGANICĂ DE CĂTRE CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

1. Care sunt trăsăturile conținutului conflictului juridic de natură constituțională dintre autoritățile publice?

- Articolul 129 pct. 6 din CRC
- Articolele 36, 62, 81 și 82 din CACCRC

În privința conflictelor organice (de natură constituțională), distingem de regulă trei tipuri: așa-numita procedură de *Organstreit* sau *conflicte/litigii la nivelul statului* (adică între Federație și statele membre, ori între stat și comunitățile/regiunile autonome sau între comunitățile/regiunile autonome înseși); - *conflicte de competență între organele constituționale ale statului*; și – *conflicte vizând apărarea autonomiei locale*.

Croația este un stat unitar astfel încât prin natura lucrurilor nu există „o procedură *Organstreit*”, pentru „conflicte/litigii de stat” în sensul descris mai sus.

Referitor la celelalte două tipuri de conflicte organice, CRC recunoaște în mod explicit numai conflictele de competență dintre organele constituționale ale statului. Ele pot apărea între Parlamentul croat și Guvern (inclusiv ministere) sau instanțele de judecată; sau între oricare dintre acestea cât privește competența lor stabilită prin Constituție sau legi. Aceste conflicte pot fi atât pozitive, cât și negative.

Cu privire la conflictele vizând apărarea autonomiei locale, CRC și CACCRC prevăd următoarele:

- În cazul în care organul reprezentativ al unei unități autonome locale sau regionale consideră că o lege care reglementează organizarea, competența sau finanțarea unităților autonome locale și regionale nu este în conformitate cu CRC, acesta poate sesiza CCRC în vederea examinării constituționalității legii sau a unor dispoziții ale legii. CCRC decide asupra cererii în procedură de urgență, în termen de 30 de zile de la sesizare;
- Orice unitate autonomă locală sau regională se poate adresa Curții atunci când statul, prin decizia sa, încalcă dreptul la autonomie locală sau regională garantat de Constituție.

2. Dacă instanța de contencios constituțional are competența soluționării acestor conflicte.

- Articolul 129 pct. 6 din CRC
- Articolele 36, 62, 81 și 82 din CACCRC

Da.

3. Care sunt autoritățile publice între care pot apărea astfel de conflicte?

- Articolul 129 pct. 6 din CRC
- Articolele 36, 62, 81 și 82 din CACCRC

Între oricare dintre organele legislative, executive și judiciare pot apărea conflicte de competență.

Pot fi părți ale unui conflict de apărare a autonomiei locale:

- organul reprezentativ al unei unități autonome locale sau regionale în cazul în care se contestă constituționalitatea unei legi prin care se reglementează organizarea, competența sau finanțarea unităților autonome locale și regionale.
- organul reprezentativ al unei unități autonome locale sau regionale ori titularul puterii executive într-un județ, oraș sau municipiu (prefectul, primarul orașului sau al municipalității) dacă problema se referă la o sesizare cu privire la încălcarea dreptului la autonomie locală sau regională, printr-un act individual emis de organele statului.

4. Actele juridice, faptele sau acțiunile ce pot genera astfel de conflicte: sunt ele legate doar de conflictele de competență sau implică și cazurile când o autoritate publică poate contesta constituționalitatea unui act emis de o altă autoritate publică? Dacă instanța dvs. de control constituțional a soluționat astfel de conflicte. Exemplificați.

- Articolele 129 din CRC
- Articolele 35, 37, 81 și 82 din CACCRC

a) Actele juridice, faptele sau acțiunile ce pot genera astfel de conflicte: sunt ele legate doar de conflictele de competență sau implică și cazurile când o autoritate publică poate contesta constituționalitatea unui act emis de o altă autoritate publică?

Actele juridice, faptele juridice sau acțiunile ce pot genera litigii organice se referă la:
 - conflicte de „competență” (de exemplu, conflictele de competență sau de jurisdicție absolută) între organele constituționale ale statului.

A doua parte a întrebării nu este clar formulată. Pentru a nu ne hazarda, menționăm că CCRC poate fi sesizată cu privire la constituționalitatea unui act adoptat de către o altă autoritate publică de:

- o cincime din membrii Parlamentului croat,
- o comisie parlamentară,
- Președintele Republicii Croația,

- Guvernul Republicii Croația, pentru verificarea constituționalității și legalității reglementărilor,
- Curtea Supremă a Republicii Croația sau o altă instanță de judecată, în cazul în care problema constituționalității și legalității a fost ridicată în fața respectivei instanțe de judecată. (Mai precis, atunci când instanța, în cadrul judecătii, consideră că *legea* ce urmează a fi aplicată sau unele dintre dispozițiile sale nu sunt în conformitate cu CRC, ea va suspenda judecata și va sesiza CCRC în vederea examinării constituționalității legii adoptate de Parlamentul croat, sau a unora dintre dispozițiile acesteia, cu așa-numita „excepție de neconstituționalitate”). Pe de altă parte, în cazul în care instanța stabilește, în cadrul judecătii, că *o altă reglementare* ce urmează a fi aplicată sau unele dintre dispozițiile sale nu sunt conforme CRC și legii, atunci ea va face aplicarea directă a legii în cauză, sesizând CCRC în vederea exercitării controlului de constituționalitate și legalitate a normei/normelor contestate, cu așa-numita „excepție de nelegalitate”. În ambele cazuri CCRC trebuie să înștiințeze Curtea Supremă a Republicii Croația cu privire la sesizare,
- Avocatul Poporului (Ombudsman), în cadrul procedurilor administrației publice și a organelor investite cu autoritate publică.

Deoarece considerăm că procedurile mai sus menționate, referitoare la constituționalitatea unui act adoptat de o autoritate publică și contestat de către o altă autoritate publică în fața CCRC, nu intră în categoria „conflictelor de competență”, în cele ce urmează vom analiza doar conflictele jurisdicționale „clasice”, dintre organele constituționale ale statului.

b) Dacă instanța dvs. de control constituțional a soluționat astfel de conflicte. Exemplificați.

Da.

A se vedea exemplele de la pct. 7.

5. Care sunt titularii dreptului de a sesiza instanța constituțională în vederea soluționării unui asemenea conflict?

- Articolele 81 și 82 din CACCRC

Răspunsul diferă după cum chestiunea privește un conflict pozitiv sau negativ de competență între organele constituționale ale statului.

a) Conflictul pozitiv de competență:

În situația în care conflictul de competență intervine între organele puterii legislative, executive sau judecătorești, dat fiind că un anumit organ al puterii legislative,

executive sau judecătorești își asumă competența în materie, oricare dintre aceste organe poate sesiza Curtea Constituțională pentru soluționarea conflictului de competență.

În plus, și partea al cărei interes a fost încălcat sau ar putea fi încălcat din pricina conflictului poate sesiza Curtea în vederea soluționării conflictului de competență.

b) Conflictul negativ de competență:

În situația în care conflictul de competență intervine între organele puterii legislative, executive sau judecătorești prin aceea că un anumit organ al puterii legislative, executive sau judecătorești își declină competența cu privire la o problemă, oricare dintre aceste organe, între care s-a ivit conflictul, poate sesiza Curtea Constituțională în vederea soluționării conflictului de competență.

În plus, Curtea poate fi sesizată și de partea care nu își poate realiza drepturile ca urmare a declinării de competență.

Cererea de soluționare a conflictului de competență poate fi introdusă după rămânerea definitivă a hotărârii instanței, ori după ce-și produce efectele decizia finală a organului puterii executive sau decizia organului legislativ, de către oricare dintre organele care a decis primul asupra competenței sale.

6. Care este procedura de soluționare a unui astfel de conflict?

- Articolele 81 și 82 din CACCRC
- Articolul 54 din RP

Articolele 81 și 82 din CACCRC prevăd o procedură specială. Cauzele privind conflictele de competență dintre autoritățile legislativă, executivă sau judecătorească sunt identificate printr-o notație distinctă (U-IV = procedura pentru soluționarea conflictelor de competență).

În cazul unui conflict *pozitiv* de competență, cererea trebuie depusă în termen de 30 zile de la data când autorul acesteia a luat la cunoștință că un alt organ și-a asumat competența. CCRC poate dispune suspendarea procedurilor în fața organelor aflate în conflict, până la pronunțarea deciziei sale.

În cazul unui conflict *negativ* de competență, cererea trebuie depusă în termen de 30 zile de la data producerii efectelor hotărârii instanței, deciziei finale a organului puterii executive ori data adoptării deciziei organului legislativ, prin care celălalt organ și-a declinat competența.

7. Ce soluții pronunță instanța de contencios constituțional? Exemplificați.

a) Conflictul pozitiv de competență

În cazul unui conflict *pozitiv* de competență, CCRC pronunță o decizie prin care stabilește organul competent să hotărască în speță.

Exemplu:

Prin decizia sa nr. U-IV-4820/2009 din 12 mai 2010 (Monitorul Oficial Nr. 67/10), CCRC a constatat:

„Curtea stabilește că îi revine organului administrației fiscale competența de a decide cu privire la drepturile și obligațiile prevăzute de articolul 113 din Legea privind impozitarea (Monitorul Oficial nr. 147/08).”

În speță, un conflict pozitiv de competență se crease între Ministerul de Finanțe al Republicii Croația, Oficiul Teritorial al Administrației Financiare din Dubrovnik, pe de o parte, și Curtea Municipală din Dubrovnik, pe de altă parte. CCRC a constatat că problema în litigiu era de natură administrativă, iar nu judiciară, prin urmare competența decizională îi aparținea organului administrativ - și nu celui judiciar.

b) Conflictul negativ de competență

În cazul unui conflict *negativ* de competență, CCRC pronunță o decizie prin care stabilește organul competent în respectiva chestiune.

Exemplu:

Prin decizia sa nr. U-IV-1049/1994 din 22 martie 1995 (Monitorul Oficial Nr. 22/95), CCRC a stabilit următoarele:

"Curtea Municipală din Sisak va fi competentă să decidă cu privire la cererea înaintată de INA Industrija d.d. nafte Zagreb, Rafinerija nafte Sisak, cu privire la evacuarea dlui. I.Š. din apartament."

În speță, s-a creat un conflict negativ de competență între un organ executiv (Oficiul județean Sisačko-moslavačka pentru Urbanism, Construcții și Protecție a Mediului) și un organ judiciar (Curtea Municipală din Sisak) cu privire la un ordin de evacuare. Acest conflict a intervenit ca urmare a faptului că ambele organe au refuzat să hotărască asupra cazului (și anume, evacuarea din apartament a dlui. I.Š.). CCRC a decis că problema era de natură judiciară, iar nu administrativă, fiind vorba de o acțiune de drept civil ce trebuia soluționată de instanța de judecată.

8. Modalități de îndeplinire a deciziei instanței constituționale: conduita autorităților publice vizate după soluționarea conflictului. Exemplificați.

a) Conflictul pozitiv de competență

În situația unui conflict *pozitiv* de competență, organul declarat ca fiind competent în respectiva cauză de către CCRC are obligația de a-și continua procedura și de a decide pe fondul cauzei. În același timp, celălalt organ implicat în conflict are obligația să pronunțe o hotărâre prin care să-și decline competența și să încheie astfel procedura.

b) Conflictul negativ de competență

În situația unui conflict *negativ* de competență, organul declarat ca fiind competent în respectiva cauză de către CCRC este obligat să anuleze actul prin care și-a declinat competența și să decidă cu privire la fondul cauzei, pentru celălalt organ nerezultând însă obligații, întrucât s-a pronunțat deja în sensul declinării competenței.

III. EXECUTAREA DECIZIILOR CURȚII CONSTITUȚIONALE

1. Deciziile Curții Constituționale:

- a) sunt definitive;
- b) pot fi recurate, situație în care se vor arăta titularii dreptului, termenele și procedura;
- c) produc efecte *erga omnes* ;
- d) produc efecte *inter partes litigantes*.

- Articolul 31 alin. 1 și 2 din CACCRC

Deciziile CCRC:

- a) sunt definitive
- b) produc efecte *erga omnes*.

Ele nu pot fi atacate pe nicio cale.

2. De la publicarea deciziei în Monitorul/Jurnalul Oficial, textul de lege declarat neconstituțional:

- a) se abrogă;
- b) se suspendă, până la punerea de acord a actului/textului declarat neconstituțional cu prevederile legii fundamentale;
- c) se suspendă, până când legiuitorul invalidează decizia instanței constituționale;
- d) alte situații.

- Articolul 55 alin. 2 din CACCRC

De la data publicării deciziei în Monitorul Oficial, textul de lege declarat neconstituțional:

- a) se abrogă, exceptând situația când CCRC stabilește un alt termen.

De regulă, legea sau alte reglementări (secundare) ori dispoziții ale acestora, fiind abrogate, își încetează efectele juridice la data publicării deciziei CCRC în Monitorul Oficial. Cu toate acestea, CCRC are dreptul de a stabili în decizie un termen diferit la care legea/reglementarea/dispozițiile abrogate urmează a ieși din vigoare. Prelungirea efectelor juridice ale legii sau reglementării declarată neconstituțională și abrogată vizează asigurarea și protejarea stabilității ordinii juridice, chiar dacă acest lucru înseamnă că legea neconstituțională rămâne încă în vigoare pentru o anumită perioadă (cea fixată) după publicarea deciziei de neconstituționalitate a CCRC. Aici, se consideră că eliminarea imediată a legii sau a reglementării neconstituționale poate provoca uneori un mai mare haos în ordinea juridică decât în sine legea sau reglementarea neconstituțională, în special atunci când prin abrogare s-ar produce un

vid legislativ, inacceptabil în ordinea juridică internă. Pe de altă parte, o astfel de soluție juridică prelungește aplicarea în practică a legii sau a reglementării neconstituționale, care continuă să producă efecte juridice indirecte asupra destinatarilor săi, ceea ce, de asemenea este de principiu neacceptabil.

3. Odată ce curtea constituțională a pronunțat o decizie de neconstituționalitate, în ce mod este aceasta obligatorie pentru instanța de fond și pentru celelalte instanțe judiciare?

- Articolul 31 alin. 2 și Articolul 58, 59 și 77 din CACCRC

Instanțele judecătorești, la fel ca și organele administrației publice centrale și ale administrației autonome locale și regionale sunt obligate, în limitele competențelor lor constituționale și legale, să execute deciziile și hotărârile CCRC.

În consecință, în sistemul juridic al Republicii Croația se aplică următoarele reguli cu privire la efectele deciziilor CCRC prin care se abrogă legi, pe motive de neconstituționalitate, respectiv alte reglementări, pe motive de neconstituționalitate și nelegalitate:

(1) O sentință de condamnare definitivă în materie penală, care s-a întemeiat pe o prevedere legală declarată neconstituțională și abrogată, încetează să mai producă efecte de la data intrării în vigoare a deciziei CCRC prin a fost abrogată dispoziția legală în baza căreia s-a pronunțat condamnarea; sentința definitivă poate fi schimbată prin aplicarea corespunzătoare a dispozițiilor privind revizuirea în cauzele penale.

(2) Orice persoană fizică sau juridică care a sesizat CCRC în vederea examinării constituționalității unei dispoziții legale, ori a constituționalității și legalității unei alte reglementări, iar CCRC a admis sesizarea și a abrogat prevederea legală sau reglementarea, se poate adresa organului competent solicitându-i să-și modifice actul individual prin care i-au fost încălcate drepturile și care s-a emis în baza prevederilor legii sau reglementărilor abrogate, prin aplicarea corespunzătoare a dispozițiilor în materia revizuirii.

(3) Orice persoană fizică sau juridică al cărei drept a fost încălcat printr-un act individual, definitiv, bazat pe dispoziția legală sau reglementarea abrogată, se poate adresa organului competent solicitându-i să-și modifice actul individual prin aplicarea corespunzătoare a dispozițiilor în materia revizuirii.

(4) Cererea de modificare a actului individual poate fi depusă în termen de șase luni de la data publicării deciziei CCRC în Monitorul Oficial.

(5) Acolo unde nu s-a luat o decizie definitivă până la data intrării în vigoare a deciziei CCRC de abrogare a unei legi ori a unor dispoziții ale legii sau a altor reglementări ce urmau a fi direct aplicate în speță, legea/dispoziția abrogată ori

reglementarea anulată nu se vor mai aplica de la data intrării în vigoare a deciziei CCRC.

(6) În cazul în care sentința de condamnare definitivă, pronunțată în baza unei dispoziții legale care a fost abrogată, a produs efecte juridice sau în cazul în care prejudiciul creat, consecință a încălcării drepturilor părții, nu mai poate fi înlăturat prin modificarea actului individual definitiv menționat la punctele 2 și 3 de mai sus, respectiva persoană se poate adresa instanței competente, în termen de șase luni de la data publicării deciziei CCRC în Monitorul Oficial, solicitând reparații prin acordarea de despăgubiri pentru prejudiciul suferit.

În plus, în cazul procedurilor inițiate în urma unei plângeri individuale de neconstituționalitate (unde CCRC stabilește că au fost încălcate drepturile individuale sau libertățile fundamentale, printr-o hotărâre judecătorească sau printr-un alt act individual emis de organe ale statului), în cadrul cărora CCRC admite sesizarea și abrogă actul individual contestat, CCRC își motivează decizia precizând ce drepturi constituționale au fost lezate și în ce anume constă încălcarea lor. CCRC va restitui cauza spre revizuire organelor judiciare sau administrative competente, organului autorității autonome locale sau regionale, ori entității juridice de autoritate publică, iar organul competent este obligat ca în adoptarea noului act individual să respecte poziția juridică exprimată de CCRC în decizia de abrogare a actului prin care s-a încălcat dreptul constituțional al reclamantului.

4. Atât în controlul *a posteriori* cât și în controlul *a priori*, legiuitorul își îndeplinește, de fiecare dată, și în termenele prevăzute, obligația constituțională de a elimina aspectele de neconstituționalitate?

- Articolul 31 alin. 1, 2 și 3 din CACCRC

Articolul 31 din CACCRC prevede că deciziile și hotărârile CCRC sunt obligatorii și că orice persoană fizică sau juridică trebuie să li se supună (alin. 1). Toate organele administrației publice centrale și organele autonomiei locale și regionale, în limitele competențelor lor constituționale și legale, vor executa deciziile și hotărârile CCRC (alin. 2). Guvernul Republicii Croația asigură, prin organele administrației centrale, executarea deciziilor și a hotărârilor CCRC (alin. 3).

Prin urmare, răspunsul la întrebare este: da, în practică, legiuitorul își îndeplinește de regulă în termenul stabilit obligația constituțională de a elimina orice aspecte de neconstituționalitate care au fost constatate în urma controlului *a posteriori* (CCRC nu are competența unui control *a priori* de constituționalitate).

Există însă și excepții de la această regulă, deși acestea se întâmplă foarte rar. A se vedea exemplele de la punctul nr. 5.

5. Ce se întâmplă în situația în care, în termenul prevăzut de Constituție și/sau legislație, legiuitorul nu înlătură viciul de neconstituționalitate? Exemplificați.

Din practica curentă s-au desprins două modalități distincte de acțiune în asemenea cazuri.

(1) În primul rând, CCRC admite cererile formulate de organele competente (Parlamentul croat sau Guvernul croat) și pronunță o nouă decizie prin care prelungeste termenul stabilit pentru ieșirea din vigoare a prevederilor legale declarate neconstituționale.

Exemplu:

Prin decizia și hotărârea nr. U-I-673/1996 și urm. din 21 aprilie 1999 (Monitorul Oficial nr. 39/99) Curtea Constituțională a abrogat mai multe dispoziții ale Legii privind despăgubirile pentru bunurile expropriate în perioada regimului comunist iugoslav (Monitorul Oficial Nr. 92/96). La punctul 3 din motivarea deciziei, Curtea Constituțională a stabilit că dispozițiile abrogate încetează să producă efecte juridice odată cu intrarea în vigoare a legii prin care Parlamentul croat va înlocui dispozițiile declarate neconstituționale cu altele noi, cel târziu însă la împlinirea unui an de la data publicării deciziei în Monitorul Oficial, adică 23 aprilie 2000. Cu toate acestea, la propunerea Parlamentului croat, prin decizia cu același număr din 20 aprilie 2000 (Monitorul Oficial nr. 43/00), CCRC a prelungit termenul pentru încetarea efectelor juridice ale prevederilor invalidate, până la data de 31 decembrie 2000. La propunerea Guvernului Republicii Croația, prin decizia cu același număr din 20 decembrie 2000 (Monitorul Oficial Nr. 131/00), CCRC a prelungit iarăși termenul, până la data de 31 martie 2001. Ca urmare a unei noi solicitări din partea Guvernului Republicii Croația, prin decizia cu același număr din 28 martie 2001 (Monitorul Oficial nr. 27/01), CCRC a prelungit din nou termenul până la data de 15 iulie 2001. În urma unei noi cereri înaintate de Guvernul Republicii Croația, CCRC - prin decizia cu același număr din 12 iulie 2001 (Monitorul Oficial nr. 65/01), a prelungit din nou termenul până la data de 31 decembrie 2001. La solicitarea Comisiei privind probleme constituționale, regulamente și sistemul politic și a Comisiei pentru probleme legislative din Parlamentul croat, prin decizia cu același număr din 19 decembrie 2001 (Monitorul Oficial nr. 118/01), CCRC a prelungit o dată mai mult termenul, până la data de 1 iulie 2002.

O astfel de practică a dus la amânarea pe o perioadă nerezonabilă a termenului stabilit pentru ieșirea din vigoare a dispozițiilor declarate neconstituționale, cu toate consecințele negative ce derivă de aici.

(2) În al doilea rând, CCRC nu a prelungit termenul stabilit pentru ieșirea din vigoare a dispozițiilor declarate neconstituționale, deși legiuitorul nu le-a pus de acord cu prevederile Constituției.

Exemplu:

La 31 martie 1998, CCRC a pronunțat decizia nr. U-I-762/1996, declarând neconstituționale dispozițiile articolului 2 din Legea privind închirierea apartamentelor (Monitorul Oficial nr. 91/96). Prin aceeași decizie, CCRC a stabilit că dispozițiile legale neconstituționale urmează să-și piardă vigoarea la împlinirea a șase luni de la publicarea deciziei în Monitorul Oficial. Decizia a fost publicată în Monitorul Oficial nr. 48 din data de 6 aprilie 1998.

Parlamentul croat nu reușit să pună de acord respectiva lege cu decizia CCRC în termenul stabilit, astfel încât dispozițiile legale neconstituționale și-au încetat efectele odată cu expirarea termenului. Dar Parlamentul croat nu a reușit punerea de acord a legii cu decizia CCRC timp de mai mulți ani după ce dispozițiile legale au ieșit din vigoare. În această situație, CCRC a înaintat Parlamentului croat Notificarea din 20 iunie 2007 (cazul nr. UX-2191/2007, Monitorul Oficial nr. 67/07), prin care a statuat următoarele:

„2. ... Curtea Constituțională constată că, în intervalul de la data publicării deciziei Curții Constituționale (6 aprilie 1998) până la data la care Legea a încetat să producă efecte juridice (6 octombrie 1998), Parlamentul croat nu a reușit să revadă și nici să modifice articolul 40 din Legea privind închirierea apartamentelor în conformitate cu poziția juridică exprimată prin decizia Curții Constituționale, și că nu a făcut acest lucru nici până la data prezentei Notificări.

3. În perioada ce a urmat pronunțării Curții Constituționale, adică după ce dispozițiile legale abrogate și-au încetat efectele juridice, proprietarii de apartamente (locatorii) au intentat numeroase procese în fața instanțelor competente pentru rezilierea contractelor de închiriere, prin invocarea dispozițiilor articolului 40 alineatul 1 punctul 1 din Legea privind închirierea apartamentelor.

Așa cum reiese din Registrul Curții Constituționale, pe rolul Curții Constituționale au fost înregistrate numeroase plângeri individuale împotriva hotărârilor prin care instanțele au decis asupra cererilor formulate de proprietarii de apartamente (locatori) pentru evacuarea chiriașilor din apartamente, în condițiile în care Legea privind închirierea apartamentelor nu reglementa condițiile unor astfel de evacuări. Plângeri individuale au fost depuse atât de proprietarii de apartamente, cât și de chiriași - în funcție de judecata pronunțată – cu toții reclamând încălcarea drepturilor lor constituționale.

În baza acestor sesizări, în două cazuri (U-III-135/2003, U-III-485/2006) Curtea Constituțională a suspendat executarea hotărârilor judecătorești de evacuare a chiriașilor, până la data când Curtea Constituțională ar urma să pronunțe o decizie definitivă. Nici până în prezent Curtea Constituțională nu a soluționat definitiv aceste plângeri deoarece Parlamentul croat nu a pus în aplicare decizia abrogatoare a Curții Constituționale, care reprezintă premisa pentru pronunțarea unei decizii pe fond în cauzele respective.

4. În conformitate cu dispozițiile art. 31 din Legea constituțională privind Curtea Constituțională a Republicii Croația, deciziile și hotărârile Curții Constituționale sunt obligatorii, toate autoritățile centrale, locale și regionale, în

limita competențelor lor constituționale și legale, trebuind să pună în aplicare actele Curții Constituționale.

Curtea Constituțională reține că nu este competentă să elimine situațiile de inegalitate ce rezultă în aplicarea Legii privind închirierea apartamentelor, din aceea că dispozițiile legale abrogate nu mai sunt în vigoare. Deciziile Curții Constituționale (de admitere sau de respingere a unei plângeri individuale) ar avea ca rezultat crearea de noi inegalități în fața legii, ceea ce contravine garanției constituționale prevăzută de Articolul 14 alin. 2 din Constituție. Așadar, actuala stare normativă este inadmisibilă și ea nu poate fi tolerată în dreptul constituțional, întrucât nu soluționează problema în integralitate și nici în mod egal pentru toți subiecții.

Rezultă că singur legiuitorul este competent să reglementeze raporturile juridice puse în discuție, prin adoptarea unor norme de modificare și amendamente la Legea privind închirierea apartamentelor, într-o manieră care să asigure egalitatea tuturor în fața legii.

5. În îndeplinirea îndatoririi de a veghea la asigurarea constituționalității și legalității, luând în considerare caracterul obligatoriu al executării deciziilor Curții Constituționale (art. 31 din Legea constituțională privind Curtea Constituțională), în conformitate cu Articolul 128 pct. 5 din Constituția Republicii Croația și cu art. 104 din Legea constituțională privind Curtea Constituțională, prezenta notificare se înaintează Parlamentului croat.”

În ciuda acestei intervenții, Parlamentul croat încă nu a pus de acord respectiva lege cu decizia CCRC nr. U-I-762/1966 din 31 martie 1998.

Deși este un caz extrem de rar în ultimii 20 de ani, de neexecutare a unei decizii a CCRC, el arată că nu există mecanisme juridice în ordinea de drept a Republicii Croația prin care Parlamentul croat sau Guvernul croat să poată fi silit să pună în aplicare deciziile CCRC de abrogare a unor legi sau reglementări (secundare), ori a unor dispoziții ale acestora, declarate neconstituționale. Situația diferă destul de mult atunci când alte autorități au obligația executării unei decizii a CCRC. În asemenea cazuri se aplică articolul 31 alineatul 3 din CACC, care prevede că „Guvernul Republicii Croația asigură, prin organele administrației centrale, executarea deciziilor și a hotărârilor Curții Constituționale”. Dat fiind că Guvernul Republicii Croația dispune de mecanismele necesare astfel încât să oblige autoritățile competente la executarea deciziilor CCRC, nu există niciun caz în care orice altă autoritate (mai puțin Parlamentul croat sau Guvernul) să nu fi pus în aplicare o decizie a CCRC.

6. Prin intermediul altui act normativ, legiuitorul poate consacra din nou soluția legislativă declarată neconstituțională? Argumentați.

- Articolul 54 din CACCRC

În jurisprudența sa, CCRC aplică principiul interpretării evolutive sau dinamice a Constituției. Temeiul juridic pentru aplicarea acestui principiu rezidă în articolul 54 din CACCRC care prevede că CCRC poate controla constituționalitatea unei legi, sau

constituționalitatea și legalitatea unei alte reglementări (secundare), chiar și atunci când respectiva lege sau reglementare a fost deja supusă examinării de către CCRC.

În consecință, răspunsul la întrebare este următorul: legiuitorul nu are dreptul să adopte, din nou, printr-un alt act normativ, soluția legislativă declarată neconstituțională în condițiile în care toate aspectele și circumstanțele relevante au rămas neschimbate. Cu alte cuvinte, CCRC va abroga din nou acea soluție legislativă dacă a constatat că în viața socială, economică sau politică a țării nu s-au produs schimbări de natură să o facă acceptabilă în dreptul constituțional.

7. Curtea Constituțională are posibilitatea de a însărcina alte organe cu executarea deciziilor sale și /sau de a stabili modul în care acestea urmează a fi puse în executare într-o anumită cauză?

- Articolul 31 alin. 3, 4 și 5 din CACCRC

În virtutea CACCRC, Guvernul Republicii Croația asigură executarea deciziilor și hotărârilor CCRC prin organele administrației centrale.

Cu toate acestea, CACCRC prevede, de asemenea, că CCRC însăși poate stabili:

- autoritatea care este împuternicită cu executarea deciziei sau hotărârii sale, și
- modul în care decizia sau hotărârea trebuie executată.

Pe acest temei jurisprudența CCRC stabilește organele abilitate pentru executarea deciziilor sale, precum și modul de executare a acestora.

Stabilind modalitatea de executare a deciziilor sale, CCRC le ordonă de fapt organelor competente să implementeze măsurile cu caracter general și/sau individual, comparabile cu cele impuse statelor-membre de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

Exemple (măsuri cu caracter general):

- Prin decizia sa nr. U-III-4182/2008 și nr. U-III-678/2009 din 17 mai 2009 (Monitorul Oficial nr. 38/09), referitoare la regimul de detenție în cazul reclamantului, CCRC a dispus următoarele măsuri cu caracter general:

„IV. În conformitate cu art. 31 alin. 4 și 5 din Legea constituțională privind Curtea Constituțională a Republicii Croația (...), Guvernul Republicii Croația va lua măsuri, într-un interval rezonabil, dar nu mai mult de cinci ani, astfel încât facilitățile Penitenciarului Zagreb să fie adaptate necesităților de instalare a persoanelor private de libertate”.

- Prin decizia sa nr. U-III-64744/2009 din 3 noiembrie 2010 (Monitorul Oficial nr. 125/10), referitoare la condițiile de internare în cazul reclamantului (care suferea de paraplegie spastică) în spitalul-penitenciar, CCRC a dispus următoarea măsură cu caracter general:

„III. În conformitate cu art. 31 alin. 4 și 5 din Legea constituțională privind Curtea Constituțională a Republicii Croația (...), Guvernul Republicii Croația:

- într-un termen rezonabil, dar nu mai mult de trei ani, va permite deținuților cu nevoi speciale să se poată deplasa în interiorul clădirii spitalului-penitenciar Zagreb;

- va organiza și va supraveghea în mod eficient calitatea asistenței medicale în întregul sistem al penitenciarelor.”

- Prin hotărârea sa nr. U-I-763/2009, U-I-1895/2009, nr. U-I-1047/2010, nr. U-I-1376/2010 din 7 iulie 2010 (Monitorul Oficial nr. 90/10), prin care CCRC a inițiat procedura de control al constituționalității unor dispoziții distincte din Legea privind terenurile agricole (Monitorul Oficial nr. 152/08 și nr. 21/10), CCRC a dispus următoarele:

„II. În conformitate cu art. 45 din Legea constituțională privind Curtea Constituțională a Republicii Croația (...) se suspendă executarea oricăror acte individuale sau acțiuni de către Agenția pentru terenuri agricole și de către alte organe competente, în baza dispozițiilor articolului de la punctul I din dispozitivul prezentei hotărâri și a Decretului privind înființarea Agenției pentru terenuri agricole (Monitorul Oficial nr. 36/09), până la data pronunțării unei decizii definitive cu privire la conformitatea dispozițiilor Legii examinate cu Constituția....

III. În conformitate cu art. 45 din Legea constituțională privind Curtea Constituțională a Republicii Croația (...), până la data pronunțării de către CCRC a unei decizii definitive, potrivit punctului I din dispozitivul prezentei hotărâri, terenurile agricole proprietate privată vor fi administrate în conformitate cu regulile generale privind administrarea proprietății imobiliare.”

Exemplu (măsură cu caracter individual):

Prin decizia sa nr. U-III-1271/2000 din 27 noiembrie 2003 (Monitorul Oficial nr. 190/03), CCRC a constatat că reclamanta a fost ilegal evacuată dintr-un apartament proprietate de stat, dar că aceasta se află în imposibilitate de fapt de a reocupa apartamentul aflat în litigiu dat fiind că o terță persoană dobândise între timp drepturi legale asupra apartamentului. Prin urmare, în decizia sa CCRC a obligat Guvernul Republicii Croația să pună la dispoziția reclamantei un alt apartament:

„II. Guvernul Republicii Croația va asigura, în modalitatea și condițiile prescrise de lege, înlăturarea consecințelor cauzate prin decizia Departamentului pentru Construcții, Utilități și Locuințe al orașului Zagreb.....

III. Dispozițiile de la punctul II vor fi duse la îndeplinire în termen de un (1) an de la data publicării prezentei decizii a Curții Constituționale a Republicii Croația în Monitorul Oficial.”